

HISTORIA

Läroämnets övergripande syfte åk 4-6

Historieundervisningens syfte är att utveckla elevens historiemedvetande och kulturkunskap. Eleven ska tillägna sig kunskap om det historiska kulturarvet och om dagsaktuella händelser både ur ett världshistoriskt och ur ett åländskt perspektiv. Genom att analysera vår samtid ur ett historiskt perspektiv lär sig eleven att förstå den utveckling som format nutiden och att reflektera över framtida val. De kunskaper som eleven får om det förflutna ska bidra till att utveckla ett analytiskt och kritiskt tänkande som redskap för att förstå nutidens samhälle och kultur.

Undervisningen i historia ska sträva till att eleven utvecklar förmågan att förstå orsak och konsekvens samt redogöra för förlopp av förändringsprocesser och händelser. Eleven ska ges möjlighet att utveckla en helhetssyn ur olika hållbarhetsperspektiv där sociala, ekonomiska, politiska och kulturella faktorer är centrala.

Undervisningen i historia ska ge eleven förutsättningar att utveckla kunskaper om historiska förhållanden, begrepp och metoder samt kunskap om hur historia kan användas för olika syften. Undervisningen i historia ska betona individens betydelse som historisk aktör och uppmuntra eleven att bli en ansvarsfull och demokratisk medborgare.

I historieundervisningen ska eleven fördjupa sig i hur man kritiskt behandlar information från olika aktörer och hur man handskas med olika slags källor, samt tolka deras betydelse och roll. Eleven ska få insikt i villkoren för historieforskningen och förstå att historia kan tolkas på olika sätt och ur olika perspektiv. Eleven ska lära sig att förstå förändring och kontinuitet i den historiska utvecklingen.

Undervisningen i historia ska hjälpa eleven att uppfatta värderingar och konflikter i samhället och hur de har förändrats under olika tider. Eleven ska lära sig förstå att den egna kulturen och andra kulturer är resultat av historiska utvecklingsprocesser. Syftet är att eleven ska få olika perspektiv på sin egen och andras identitet, värderingar och föreställningar.

Undervisningen i historia ska ha ett normmedvetet förhållningssätt och belysa samhällsutvecklingen ur olika perspektiv och i olika sammanhang. Undervisningen ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt lyfta värdet av mångfald.

Riktlinjer och arbetsupplägg för åk 4

I årskurs 4 är historieundervisningens uppdrag att introducera eleven till ämnet och väcka elevens intresse för historia. Eleven ska få inledande kunskaper om historiska källor och begrepp. I undervisningen av innehållet som beskrivs i läroplanen ska konkreta och upplevelsebaserade arbetssätt prioriteras. Funktionella metoder där eleven erbjuds fysisk aktivitet, delaktighet och interaktion uppmuntras i undervisningen.

Lärmiljöerna ska vara mångsidiga och omfattar förutom den fysiska miljön även sociala situationer och sammanhang samt digitala miljöer. I ämnet historia är det viktigt att eleven på ett interaktivt sätt får möjlighet att undersöka historiska företeelser och leva sig in i historiska skeenden. Eleven ska få inledande förståelse för människans roll i historien och historiens betydelse för mänskligheten och för det egna livet i dag och i framtiden. Komplement som är lämpliga i undervisningen är bland annat drama, lekar och spel. Besök till historiskt betydelsefulla platser och samarbete med aktörer i samhället uppmuntras.

I undervisningen ska olika typer av historiskt källmaterial användas. Eleven ska få läsa, lyssna och ta del av olika historiska källor både självständigt och tillsammans med andra. Historiska texter kan tolkas och produceras till exempel i skriften, talad, tryckt, audiovisuell eller digital form.

En helhetsskapande undervisning genom bland annat ämnesövergripande samarbete uppmuntras. Ett språkutvecklande arbetssätt ska användas och digitala verktyg ska integreras i undervisningen på ett naturligt sätt.

Centralt innehåll för åk 4

Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst

Eleven får kunskap om människans liv i små populationer, brytningsskedet mellan jakt- och jordbrukskultur och civilisationens uppkomst.

- stenåldern, bronsåldern och järnåldern i Norden
- vikingatiden i Norden
- jägar- och samlarkultur
- övergången från jägar- och samlarkultur till jordbrukssamhälle
- människan blir bofast, utvecklingen av yrken, skriftspråkets utveckling och inverkan på människornas liv, staternas tillkomst
- de första högkulturerna: Egypten och Mesopotamien

Mål, kompetenser och kunskapskriterier för åk 4

I historieundervisningen ska bedömningen vara handledande och sporrande. Bedömningen och återkopplingen ska vara mångsidig, konkret och utveckla elevens förmåga att lära sig. Genom formativa arbetssätt blir bedömningen en naturlig del av läroprocessen. Bedömningen ska fokusera mer på hur eleven utvecklar sitt historiska tänkande än på hur hen har memorerat innehållet.

Bedömning av arbetet ingår som en del av bedömningen i alla läroämnen. Elevens arbete och inställning ska beaktas när vitsord bildas och kan till viss del påverka bedömningen både höjande och sänkande. Följande bör beaktas:

- aktivitet och deltagande vid genomgångar och diskussioner

- självständigt arbete enligt instruktioner
- ansvar för hemuppgifter och material.

Kunskapskriterierna grundar sig på kunskaper som eleven fått inom de tidsperioder som behandlats i undervisningen.

I årskurs 4 är det specifika uppdraget för undervisningen i historia:

- att väcka elevens intresse och nyfikenhet för historia
- att utveckla elevens förståelse för orsaker till och konsekvenser av historiska händelseförlopp
- att utveckla elevens förmåga att läsa och tolka olika historiska källor.

Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens som anknyter till målet	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 4 (utöver att eleven uppnår kriterierna för vitsordet 8 så krävs följande)
Utveckla elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande ämne.	Eleven utvecklar intresse för historia.	A, B, C, E, F, H		<i>Intresse utvärderas men används inte som grund för bedömning.</i>	
Synliggöra elevens lärandeprocess genom att låta eleven ställa upp mål för sitt lärande samt skapa möjlighet för självutvärdering och kamratrespons.	Eleven utvecklar förmåga att utvärdera sitt lärande.	B, C, E		<i>Självutvärdering och kamratrespons används inte som grund för bedömning.</i>	
Källkritiskt och analytiskt tänkande					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 4
Handleda eleven att förstå och använda grundläggande ämnesspecifika begrepp.	Eleven utvecklar förståelse för grundläggande ämnesspecifika begrepp.	A, B, C	Eleven känner till några centrala begrepp som har behandlats.	Eleven kan förklara några begrepp som behandlats.	Eleven kan delvis tillämpa centrala begrepp som har behandlats.

Introducera eleven till att läsa och förstå historiska texter.	Eleven utvecklar förmåga att läsa historiska texter.	A, E, F	Eleven kan med handledning förstå enklare historiska texter.	Eleven läser och förstår enklare historiska texter.	Eleven kan sammanfatta det lästa och kan plocka ut det väsentliga ur en kortare text.
Introducera eleven till att kritiskt granska olika historiska källor och att information kan tolkas på olika sätt.	Eleven utvecklar kunskap om och förståelse för att källor har olika tillförlitlighet.	A, C, E	Kunskap och förståelse om källkritik, källtillit och informationssökning är medborgerlig kompetens som varje elev har rätt till. Därmed bedöms målet i åk 3-6 endast som uppnått eller inte. För uppnådda kunskaper har eleven förmåga att hitta information ur givna källor och grundläggande förståelse för att källor har olika tillförlitlighet.		
Historisk empati					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 4
Introducera eleven till att människors levnadsvillkor förändrats under historiens gång.	Eleven utvecklar förståelse för att människors levnadsvillkor förändrats under historiens gång.	A, B, C, E, F, G, H	Eleven har grundläggande uppfattning om att människors levnadsvillkor såg annorlunda ut under de tidsperioder som behandlats.	Eleven kan beskriva människors levnadsvillkor under de tidsperioder som behandlats.	Eleven kan jämföra människors levnadsvillkor under de tidsperioder som behandlats med nutid.
Orsaker och följder					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 4
Introducera eleven till begreppen orsak och konsekvens i historiska sammanhang.	Eleven utvecklar förståelse för orsakssammanhang.	A, B, F, H	Eleven känner till att händelser har olika orsaker och konsekvenser.	Eleven kan ge exempel på orsaker och konsekvenser ur de tidsperioder som behandlats	Eleven kan föra enkla resonemang kring orsak och konsekvens.
Introducera eleven till begreppet tidsperspektiv genom den egna familjens och släktens historia.	Eleven utvecklar förståelse för och uppfattning om dåtid och nutid.	A, B, C, D, E, F, G, H	Eleven vet vad historiska spår innebär.	Eleven kan ge exempel på historiska spår i närsamhället.	Eleven har ett visst tidsperspektiv gällande historiska spår.
Samhälle och kultur					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 4

Introducera eleven till historiska epoker och relaterade historiska begrepp.	Eleven utvecklar förmåga att benämna och beskriva de behandlade tidsåldrarna.	C, E, F	Eleven kan benämna de tidsåldrar som behandlats.	Eleven kan benämna de tidsåldrar som behandlats och beskriva vissa särdrag.	Eleven kan placera de tidsåldrar som behandlats på en tidsaxel.
--	---	---------	--	---	---

Riktlinjer och arbetsupplägg för åk 5-6

I årskurserna 5-6 är historieundervisningens uppdrag att göra eleven förtrogen med historieämnet, hur man söker historisk information och vilka grundbegrepp som används. Syftet är att väcka elevens intresse och förståelse för historia och för betydelsen av mänsklig aktivitet. I undervisningen av innehållet som beskrivs i läroplanen ska konkreta och upplevelsebaserade arbetssätt prioriteras.

Lärmiljöerna ska vara mångsidiga och omfattar förutom den fysiska miljön även sociala situationer och sammanhang samt digitala miljöer. I ämnet historia är det viktigt att eleven på ett interaktivt sätt får möjlighet att undersöka historiska företeelser och leva sig in i historiska skeenden. Eleven ska få förståelse för den kulturella miljön, uppfatta tidsperspektiv samt förstå människans roll i historien och historiens betydelse för mänskligheten och för det egna livet i dag och i framtiden. Komplement som är lämpliga i undervisningen är bland annat drama, lekar och spel. Funktionella metoder där eleven erbjuds fysisk aktivitet, delaktighet och interaktion uppmuntras i undervisningen.

Besök till historiskt betydelsefulla platser och samarbete med aktörer i samhället uppmuntras. Eleven ska lära sig att söka och använda historisk information självständigt och tillsammans med andra, också med hjälp av digitala verktyg. I undervisningen ska olika typer av historiskt källmaterial användas. Historiska texter kan tolkas och produceras till exempel i skriven, talad, tryckt, audiovisuell eller digital form.

Eleven ska uppmuntras att tolka, jämföra, dra slutsatser och tillämpa information både muntligt och skriftligt, både självständigt och tillsammans. Ett språkutvecklande arbetssätt ska användas och digitala verktyg ska integreras i undervisningen på ett naturligt sätt. En helhetsskapande undervisning genom bland annat ämnesövergripande samarbete uppmuntras.

Centralt innehåll för åk 5-6

Gamla tiden och arvet från antiken

Eleven studerar demokratins uppkomst i den grekiska världen och det romerska samhället. Tidsperioden granskas också utgående från bosättningen i Norden.

Åk 5

- demokratins uppkomst i den grekiska världen

- antikens återspeglning på nutiden
- det romerska samhället

Medeltiden

Eleven utforskar den medeltida världsbilden samt kulturella likheter och skillnader i Europa och hur de påverkat olika folkgrupper. Här behandlas också övergången till historisk tid i Finland och införlivandet med det svenska riket.

Åk 5

- de stora folkvandringarna
- införlivandet av Finland som en del av Sverige
- det medeltida samhället och kulturen
- den medeltida världsbilden
- människans ställning under medeltiden

Nya tiden

Eleven undersöker förändringar inom vetenskapen, konsten och människans föreställningar. Eleven fördjupar sig i utvecklingen i dagens Finland som en del av dåtidens Sverige på 1600- och 1700-talen.

Åk 5

- Gustav Vasa och Vasatiden

Åk 6

- de geografiska upptäckterna och den nya världsbilden
- uppfinningar som förändrat världen
- renässansen
- människans ställning under den nya tiden
- stormaktstiden med stora nordiska kriget och stora ofreden
- frihetstiden
- gustavianska tiden

Mål, kompetenser och kunskapskriterier för åk 5-6

I historieundervisningen ska bedömningen vara handledande och sporrande. Bedömningen och återkopplingen ska vara mångsidig, konkret och utveckla elevens förmåga att lära sig. Genom formativa arbetssätt blir bedömningen en naturlig del av läroprocessen. Bedömningen ska fokusera mer på hur eleven utvecklar sitt historiska tänkande än på hur hen har memorerat innehållet.

Bedömning av arbetet ingår som en del av bedömningen i alla läroämnen. Elevens arbete och inställning ska beaktas när vitsord bildas och kan till viss del påverka bedömningen både höjande och sänkande. Följande bör beaktas:

- aktivitet och deltagande vid genomgångar och diskussioner
- självständigt arbete enligt instruktioner
- ansvar för hemuppgifter och material.

Kunskapskriterierna grundar sig på kunskaper som eleven fått inom de tidsperioder som behandlats i undervisningen.

I årskurserna 5-6 är det specifika uppdraget för undervisningen i historia:

- att utveckla elevens intresse och nyfikenhet för historia
- att vidareutveckla elevens förståelse för orsaker till och konsekvenser av historiska händelseförlopp
- att vidareutveckla elevens förmåga att läsa och tolka olika historiska källor.

Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens som anknyter till målet	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 6 (utöver att eleven uppnår kriterierna för vitsordet 8 så krävs följande)
Utveckla elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande ämne.	Eleven utvecklar intresse för historia.	A, B, C, E, F, H		<i>Intresse utvärderas men används inte som grund för bedömning.</i>	
Synliggöra elevens lärandeprocess genom att låta eleven ställa upp mål för sitt lärande samt skapa möjlighet för självutvärdering och kamratrespons.	Eleven utvecklar förmåga att utvärdera sitt lärande.	B, C, E		<i>Självutvärdering och kamratrespons används inte som grund för bedömning.</i>	
Källkritiskt och analytiskt tänkande					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 6
Handleda eleven att förstå och använda ämnesspecifika begrepp.	Eleven utvecklar förståelse för ämnesspecifika begrepp.	A, B, C	Eleven känner till centrala begrepp som har behandlats.	Eleven kan förklara några begrepp som behandlats.	Eleven kan tillämpa centrala begrepp som har behandlats.

Handleda eleven att utveckla sin förmåga att läsa och förstå historiska texter.	Eleven utvecklar förmåga att läsa och förstå historiska texter.	A, E, F	Eleven läser enklare historiska texter.	Eleven kan sammanfatta det lästa och kan plocka ut det väsentliga ur en kortare text.	Eleven läser längre historiska texter och kan koppla det lästa till tidigare kunskaper.
Handleda eleven att utveckla medvetenhet om att historisk information kan tolkas på olika sätt och förändras med tiden.	Eleven utvecklar medvetenhet om att historisk information kan tolkas på olika sätt och förändras med tiden.	A, B, C, D, E, F, G, H	Eleven har en viss uppfattning om skillnaden mellan fakta och tolkning.	Eleven kan utgående från några exempel förklara varför samma händelse eller företeelse kan tolkas på olika sätt.	Eleven har förståelse och kan förklara varför tolkningar kan förändras med tiden.
Vägleda eleven att hitta och känna igen olika historiska källor och öva källkritiskt tänkande.	Eleven utvecklar förmåga att hitta och känna igen olika historiska källor samt källkritiskt tänkande.	A, B, C, D, E, H	Kunskap och förståelse om källkritik, källtillit och informationssökning är medborgerlig kompetens som varje elev har rätt till. Därmed bedöms målet i åk 3-6 endast som uppnått eller inte. För uppnådda kunskaper har eleven förmåga att hitta information ur givna källor och grundläggande förståelse för att källor har olika tillförlitlighet.		

Historisk empati

Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 6
Handleda eleven att förstå motiv bakom människans handlingar.	Eleven utvecklar förståelse för motiv bakom människans handlingar.	A, B, C, E, F, G, H	Eleven har grundläggande uppfattning om en människas situation.	Eleven kan leva sig in i hur människor levde och beskriva motiven bakom deras handlingar.	Eleven kan reflektera, förklara och analysera över motiv bakom människors handlingar.
Handleda eleven att få förståelse för människors levnadsförhållanden och världsbild under medeltiden och nya tiden.	Eleven utvecklar förståelse för människors levnadsförhållanden och världsbild under medeltiden och nya tiden.	E, F, H	Eleven har grundläggande uppfattning om levnadsförhållanden och världsbild.	Eleven kan förklara hur människor levde och tänkte.	Eleven kan analysera levnadsförhållanden och världsbild och jämföra med nutida uppfattningar.

Orsak och följder

Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 6
Vägleda eleven att inse och redogöra för olika orsaker till och följder av historiska	Eleven utvecklar kunskap om och förståelse för olika orsaker till och följder av	A, B, F, H	Eleven kan redogöra för enkla orsakssammanhang.	Eleven kan i stora drag beskriva orsaker till och följder av historiska	Eleven har en förståelse för att historiska företeelser påverkar

händelser och företeelser.	historiska händelser och företeelser.			händelser och företeelser.	samhället idag och framtiden.
Handleda eleven att identifiera förändringar närsamhällets historia.	Eleven utvecklar förmåga att identifiera förändringar i närsamhällets historia.	A, B, C, D, E, F, G, H	Eleven kan med handledning se förändringar som påverkat närsamhället.	Eleven kan beskriva förändringar i närsamhällets historia.	Eleven kan beskriva orsaker till förändringar i närsamhällets historia.
Handleda eleven att förstå hur förändringar i samhället påverkat olika människor på olika sätt.	Eleven utvecklar förståelse för hur förändringar i samhället påverkat olika människor på olika sätt.	B, C, D, F	Eleven kan med handledning uppfatta att förändringar har olika konsekvenser för olika människor.	Eleven kan förklara att förändringar har olika konsekvenser för olika människor utgående från exempel.	Eleven kan ge exempel och motivera varför förändringar inte betyder det samma ur olika människors och grupper synvinkel.

Samhälle och kultur

Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 6
Handleda eleven att förstå att historien delas in i olika epoker och att använda relaterade historiska begrepp.	Eleven utvecklar förståelse för att historien delas in i olika epoker och kan använda relaterade historiska begrepp.	C, E, F	Eleven känner till de epoker som behandlats och kan med handledning placera dem på en tidsaxel.	Eleven kan benämna de historiska epoker som behandlats och kan placera dem på en tidsaxel.	Eleven kan ge exempel på olika särdrag som kännetecknar de historiska epoker som behandlats.
Lära eleven att uppfatta historiska kontinuiteter.	Eleven utvecklar förståelse för historiska kontinuiteter.	A, B, E, F, H	Eleven kan med hjälp av exempel se att det finns en kontinuitet från en epok till en annan.	Eleven förstår att det finns en kontinuitet från en epok till en annan och kan ge exempel på företeelser som omspannar flera epoker.	Eleven kan identifiera samband mellan det förflutna, nutid och framtid.

Källkritiskt och analytiskt tänkande

Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 9
Handleda eleven att utveckla förståelse för och	Eleven utvecklar förståelse för ämnesspecifika	A, C, E, F	Eleven känner till ord och begrepp	Eleven kan förklara ämnesspecifika	Eleven kan tillämpa korrekta

förmågan att tillämpa ämnesspecifika ord och begrepp.	ord och begrepp.		kopplade till historiska händelser.	ord och begrepp.	ämnesspecifika begrepp i sina resonemang.
Handleda eleven att utveckla förmågan att läsa historiska texter och skapa tillfällen för reflektion.	Eleven vidareutvecklar förmågan att läsa historiska texter och reflekterar över dem.	A, C, E	Eleven kan läsa och sammanfatta enklare historiska texter.	Eleven kan läsa olika historiska texter och reflektera över innehållet.	Eleven kan jämföra olika historiska texter och dra välutvecklade och välunderbyggda slutsatser.
Skapa tillfällen för eleven att bekanta sig med olika typer av historiskt källmaterial.	Eleven utvecklar förmåga att förstå olika typer av historiskt källmaterial.	A, B, D, E, F	Eleven kan göra enklare tolkningar av givet historiskt källmaterial.	Eleven kan sammanfatta och analysera information hen fått ur olika historiska källor.	Eleven kan resonera kring innehållet i olika historiska källor och koppla informationen till tidigare kunskap.
Skapa tillfällen för eleven att aktivt träna källkritisk metod genom att belysa källkritiska kriterium, såsom tid, tendens, äkthet och oberoende.	Eleven utvecklar förmåga att använda källkritisk metod.	A, C, D, E, H	Eleven kan med handledning diskutera vad som påverkar en källas tillförlitlighet.	Eleven kan tillämpa källkritisk metod för att avgöra en källas tillförlitlighet.	Eleven tillämpar källkritisk metod för att avgöra en källas tillförlitlighet och kan motivera sina resonemang.
Handleda eleven att förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt.	Eleven utvecklar förståelse för att historisk information kan tolkas på olika sätt.	A, E, F	Eleven kan utgående från några exempel förklara varför samma händelse eller företeelse kan tolkas på olika sätt.	Eleven har en förståelse för att händelser och företeelser kan tolkas på olika sätt.	Eleven kan ge exempel på företeelser som tolkats på olika sätt och förklara varför.
Historisk empati					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 9
Handleda eleven att förstå faktorer som har påverkat människans aktivitet och beslut	Eleven utvecklar förståelse för faktorer som har påverkat människans aktivitet och	A, B, C, E, F, G, H	Eleven kan med handledning förklara att människor under olika	Eleven kan förklara hur människor levde och beskriva motiven bakom	Eleven kan motivera varför människor under olika livsförhållande

i olika historiska situationer.	beslut i olika historiska situationer.		förhållanden handlade annorlunda än idag.	deras handlingar.	n handlade annorlunda än idag.
Orsak och följder					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 9
Handleda eleven att bedöma olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser.	Eleven utvecklar förmåga att bedöma olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser.	A, B, E, F	Eleven kan i stora drag beskriva förhållandet mellan orsak och verkan i historiska företeelser.	Eleven kan särskilja viktiga faktorer som förklarar historiska händelser och beskriva orsaker till och följder av olika händelseförlopp.	Eleven kan analysera och problematisera orsakssamband.
Handleda eleven att analysera historisk förändring och kontinuitet.	Eleven utvecklar förmåga att analysera historisk förändring och kontinuitet.	A, B, E, F	Eleven förstår att det finns en kontinuitet från en epok till en annan och kan ge exempel på företeelser som omspannar flera epoker.	Eleven kan identifiera samband mellan historiska epoker och förklara förändring.	Eleven kan analysera hur dåtiden påverkat vårt samhälle idag.
Samhälle och kultur					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 9
Stärka elevens förmåga att förstå tidsperspektiv och kronologi.	Eleven vidareutvecklar förståelsen för tidsperspektiv och kronologi.	E, F, H	Eleven kan med viss hjälp tidsbestämma olika händelser som behandlats.	Eleven kan placera olika händelser som behandlats i sitt tidsmässiga sammanhang.	Eleven kan kronologiskt ordna studerade händelser och företeelser.
Bidra till att eleven lär sig att med utgångspunkt i sin historiska kunskap göra sig en föreställning om framtiden och val	Eleven utvecklar förmåga att kunna reflektera kring framtiden och förståelse för hur val bidrar till hållbar utveckling.	A, B, C, D, E, F, G, H	-	-	-

som bidrar till hållbar utveckling.					
--	--	--	--	--	--